

TALOUSARVION LAADINTAOHJE

Talousarvio ja -suunnitelma 2024–2026

Vantaan ja Keravan
hyvinvointialue

Aluehallituksen kokous 30.5.2023



Johdanto	1
1. Hyvinvointialueiden taloussuunnittelua koskevat säännökset	1
1.1 Talouden valmistelua ohjaava keskeinen lainsäädäntö	1
2 Hyvinvointialueen rahoituksen periaatteet	2
2.1 Rahoituksen määräytyminen ja rahoituspohja	2
2.2 Tarveperustainen lisärahoitus	3
3 Talousarvion laadinnan periaatteet hyvinvointialueilla	4
3.1.1 Talousarvion investointisuunnitelma	5
3.1.2 Lainanottovaltuus	6
3.1.3 Arviointimenettely	7
4 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarvion 2024 valmistelu	8
4.1 Hyvinvointialueen rahoitus	9
4.2 Toimintaympäristö ja sen keskeiset muutokset	9
4.3 Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet	10
4.4 Riskien arviointi	11
4.5 Talousarvion sitovuus ja muutokset	11
5 Toiminnan ja talouden suunnittelu	12
5.1 Toimialojen käyttötalous	12
5.2 Henkilöstösuunnittelu osana talousarviovalmistelua	13
5.2.1 Hyvinvointialueen henkilöstörakenne	14
5.2.2 Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelman laatiminen	15
5.2.3 Koulutussuunnitelman laatiminen	15
5.2.4 Suunnitelmien käsittely ja seuranta	15
5.3 Talousarvion investointiosan sisältö	16
5.4 Talousarvioraportointi	17
5.5 Talousarvioesityksen käsittely	19
Liite 1	
Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarvioprosessin aikataulu vuodelle 2023	20

Johdanto

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hallintosäännön mukaisesti aluehallitus hyväksyy talousarvion laadintaohjeet (76 §).

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle on laadittu talousarvion laadintaohje koskien talousarvio ja -suunnitelmavuosia 2024–2026. Ohjeen tarkoituksena on toimintaa ohjaavien asiakirjojen keskeisten sisältöjen kokoaminen yhteen dokumenttiin erityisesti rahoituksen ja talousarviovalmistelun näkökulmasta.

1. Hyvinvointialueiden taloussuunnittelua koskevat säännökset

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023, jolloin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueille. Hyvinvointialue on julkisoikeudellinen yhteisö, jolla on alueellaan itsehallinto (Laki hyvinvointialueesta 611/2021 myöh. hyvinvointialuelaki).

Hyvinvointialueiden toimintaa ohjaavat useat eri lait ja asetukset, joiden valmistelussa itsehallinto on huomioitu. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) määrittelee hyvinvointialueiden vastuun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä, kehittämisestä, ohjauksesta ja valvonnasta, jollei muussa laissa toisin säädetä. Järjestämisvastuun toteuttaminen edellyttää hyvinvointialueelta mm. riittävää ammattihenkilöstöä, asianmukaisia toimitiloja ja toimintavälineitä, sekä riittävää omaa palvelutuotantoa.

Hyvinvointialueiden talous muodostaa merkittävän osan julkisesta taloudesta. Valtioneuvosto on päättänyt 23.3.2023 vuosien 2024–2027 julkisen talouden suunnitelmasta. Julkisen talouden suunnitelmassa asetetaan julkisen talouden monivuotiset tavoitteet mm. julkisen talouden rahoitusasemalle, julkiselle velalle ja julkisille menoille. Kevään 2023 tiedon perusteella hyvinvointialueiden valtakunnallinen yleiskatteinen valtionrahoitus on v. 2024 yhteensä noin 24,8 miljardia euroa. Hyvinvointialueisiin kohdistuu kokonaan uusia päätösperäisiä toimia sekä aiemmin päätettyjä uudistuksia, jotka tulevat voimaan tai laajenevat vaiheittain vuodesta 2024 alkaen.

1.1 Talouden valmistelua ohjaava keskeinen lainsäädäntö

Hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta ohjaavat useat eri lait ja niitä täydentävät asetukset, joista keskeisiä ovat:

- Laki hyvinvointialueesta (611/2021)
- Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (729/2021)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuolto- ja pelastustoimeista koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta (616/2021)
- Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta (617/2021)

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)
- Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueen taloutta koskevien tietojen toimittamisesta 462/2022

Lisäksi Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella noudatetaan hyvinvointialueen hallintosääntöä.

2 Hyvinvointialueen rahoituksen periaatteet

Hyvinvointialueiden rahoitusmalli perustuu pääsääntöisesti valtion rahoitukseen. Hyvinvointialueet saavat yleiskatteisen valtionrahoituksen lisäksi valtionavustuksia, asiakasmaksuja ja muita toimintatuloja sekä rahoitustuottoja. Hyvinvointialueilla ei ole verotusoikeutta. Valtion rahoitus hyvinvointialueille ei sisällä erillistä investointirahoitusta.

Hyvinvointialueilla on oikeus päättää itsenäisesti yleiskatteellisen rahoituksen kohdentamisesta tehtäviensä hoitamiseen. Rahoitusmalli sisältää valtion ja hyvinvointialueen välisen vuosittaisen ohjaus- ja arviointiprosessin, jonka avulla arvioidaan hyvinvointialueiden toimintaa ja rahoituksen riittävyyttä sekä rahoituslain kriteerien toimivuutta. Ohjaus- ja arviointiprosessin avulla pyritään tunnistamaan ennakoivasti sekä paikallisia että valtakunnallisia muutoksia toimintaympäristössä. Hyvän ennakkoinnin avulla palveluiden ja toimintatapojen kehittäminen mahdollistaa myös taloudellisen tasapainon säilyttämisen.

2.1 Rahoituksen määräytyminen ja rahoituspohja

Hyvinvointialueiden rahoitus määräytyy asukasmäärän, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden, asukastiheyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, saamenkielisyyden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien ja pelastustoimien riskitekijöiden perusteella (Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021). Määräytymistekijöiden osuudet muuttuvat vuosittain määräytymistekijöiden ja hyvinvointialueiden tehtävämuutosten perusteella kohdistuvan rahoituksen muutosten mukaisesti.

Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu hyvinvointialueiden edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Rahoitustason tarkistukset tehdään vuosittain.

Rahoituslain (617/2021) mukaan valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan täysimääräisesti huomioon hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta. Valtion rahoitusta voidaan korottaa tai alentaa tehtävien laajuuden tai laadun muutoksen perusteella.

Vuosien 2022 ja 2023 aikana hyvinvointialueen rahoitusta koskeviin lakeihin on tehty tarkennuksia ja muutoksia. Hyvinvointialueiden rahoituslain perusteella hyvinvointialueiden vuoden 2023 rahoitus korjataan vastaamaan kuntien vuoden 2022 korjattuja tilinpäätöstietoja hyvinvointialuekohtaisilla kertakorvauserillä.

Saman periaatteen mukaisesti jatkuvuosina valtion rahoituksen tason määrittelyssä otetaan huomioon jälkikäteen hyvinvointialueiden Valtiokonttorille toimittamien tilinpäätöstietojen toteutuneet nettokustannukset varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta.

Vuoden 2022 tilinpäätöstietojen osalta maksettava valtakunnan tasoinen kertakorvauserä 150 miljoonaa euroa on aikaistettu maksettavaksi lakimuutoksella (HE 309/2022 vp) jo keväällä 2023, jolloin vuoden 2024 alussa maksettava osuus pienenee vastaavasti.

Merkittävä 1.1.2024 voimaan tuleva säännöslisäys on yleiskatteellisen rahoituksen uusi määrittämistekijä, jonka mukaan hyvinvointialueiden rahoitusta lisätään yliopistosairaalisää varaten. Vuoden 2024 tasolla valtakunnan tasoinen lisäys olisi arviolta 130,6 miljoonaa euroa. Yliopistosairaalisä kohdennetaan yliopistollisia sairaaloita ylläpitäville hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille niiden asukasluvun perusteella. Summa lisätään hyvinvointialueiden laskennalliseen yleiskatteeseen rahoitukseen.

Valtiovarainministeriö myöntää valtion rahoituksen hyvinvointialueelle ilman erillistä hakemusta varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Hyvinvointialueelle kohdennettavat määrärahat maksetaan rahoituslain (617/2021) mukaisesti kuukausittain, viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä.

2.2 Tarveperustainen lisärahoitus

Mikäli hyvinvointialueen rahoituksen taso vaarantaisi perustuslaissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen tai perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen, on hyvinvointialueella oikeus saada rahoituslain (617/2021) mukaisesti tarveperusteista lisärahoitusta edellä mainittujen palvelujen turvaamiseksi.

Lisärahoitus myönnetään valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta ja sille voidaan asettaa palvelujen vaikuttavuutta, laatua, määrää tai järjestämisen tehokkuutta koskevia ehtoja. Lisärahoitusta voidaan myöntää hyvinvointialueen hakemukseen perustuen tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta. Erikseen nimetty valmisteluryhmä arvioi lisärahoituksen edellytyksiä, tarvittavan lisärahoituksen määrää ja hyvinvointialueelle asetettavia ehtoja. Arviointi perustuu hyvinvointialueen taloutta ja toimintaa koskevan tiedon perusteella tehtyyn kokonaisarvioon.

Myönnettävästä lisärahoituksesta päättää valtioneuvosto. Lisärahoitus maksetaan hyvinvointialueelle viipymättä päätöksenteon jälkeen, seuraavan kuukausittaisen maksuerän yhteydessä.

3 Talousarvion laadinnan periaatteet hyvinvointialueilla

Hyvinvointialuelain (611/2021) 115 § mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, sekä taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen hyvinvointialuestrategiaa toteuttavat toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Hyvinvointialueen toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio valmistellaan siten, että se sisältää tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät menomäärärahat ja tuloarviot sekä investointilaskelman. Lisäksi siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Rahoitustarvetta ei saa kattaa pitkäaikaisella lainalla.

Hyvinvointialuelain (611/2021) mukaan talousarvion ja taloussuunnitelman tulee sisältää käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Käyttötalousosa (palvelutavoitteet ja järjestämisen tulot ja menot)

- Toimialuekohtaiset toimintasuunnitelmat ja tuloslaskelmat

Tuloslaskelmaosa (tulorahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin)

- Hyvinvointialueen tuloslaskelma(t)

Investointiosa

- Investointilaskelma (sis. investointitulot ja –menot, poistot ja lainoitus)
- Investointimäärärahojen tarkemmat käyttökohteet talousarviovuonna

Rahoitusosa (yhteenvedo rahan lähteistä ja käytöstä)

- Valtion palvelutarvepohjainen tulolaskelma
- Rahoituslaskelma

Hyvinvointialuelain (611/2021) 118 § mukaan taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Talousarvio ja –suunnitelma 2024–2026 tulee laatia siten, että talousarvio- ja suunnitelmankaudella mahdollisesti syntyvä alijäämä on katettu vuoden 2026 talousarviossa.

Taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Vuoden 2023 tilinpäätös vahvistetaan vuonna 2024. Tilinpäätöksen 2023 mahdollinen alijäämä tulee olla katettuna vuoden 2026 tilinpäätöksessä, jotta hyvinvointialue välttää arviomenettelyyn joutumisen.

3.1.1 Talousarvion investointisuunnitelma

Investoinnit ovat osa hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden kokonaisuutta, jota valtio ohjaa. Ohjauksen tavoitteena on varmistaa hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyys.

Talousarvion investointiosa perustuu investointisuunnitelmaan. Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) § 16 mukaan hyvinvointialueen on vuosittain laadittava investointisuunnitelma seuraavaa tilikautta seuraavien neljän tilikauden aikana aloitettavista hyvinvointialuekonsernin investoinneista ja niiden rahoituksesta. Investointisuunnitelma käsitellään yhtenä kokonaisuutena, eli toimivaltaiset ministeriöt eivät käsittele, hyväksy tai hylkää yksittäisiä hankkeita.

Sekä sosiaali- ja terveystoimi että pelastustoimi laativat omat investointien osasuunnitelmat noudattaen valtion ohjeistusta. Osasuunnitelma voidaan jättää hyväksymättä, jos:

1. siinä ei ole osoitettu rahoitusta kaikille siihen sisältyville investoinneille;
2. se on ristiriidassa hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen kanssa (vain sote);
3. on ilmeistä, että vaikutuksiltaan laajakantoinen tai taloudellisesti merkittävä investointi voitaisiin toteuttaa kustannustehokkaammin hyvinvointialueiden välisenä yhteistyönä; tai
4. on ilmeistä, että vaikutuksiltaan laajakantoinen tai taloudellisesti merkittävä investointi tai tällainen luovutus ei edistäisi toiminnan kustannusvaikuttavaa järjestämistä.

Investointisuunnitelman laatimisessa noudatetaan Valtioneuvoston 16.6.2022 julkaisemaa opasta hyvinvointialueiden investointisuunnitelman laadintaan. Oppaan mukaan investointisuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot:

Pysyvät vastaavat	Investointituet
Rakennukset	
Laite- ja kalustohankinnat	
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	
Muut investoinnit	
	Investointien rahoitus
	Toiminnan rahavirta (=vuosikate+tulorahoituksen korjauserät + satunnaiset erät
	Investointien rahavirta
	Investointimenot
	Rahoitusosuudet investointimenoihin
	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot
	Lainakannan muutos
	Rahavarojen muutos
Investointeja vastaavat sopimukset	
Rakennukset	
Laite- ja kalustohankinnat	
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	
Muut investoinnit	
	Konsernin (=tytäryhteisöt) investoinnit
Omaisuuksien luovutukset	
Rakennukset	
Laite- ja kalustohankinnat	
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	
Muut investoinnit	

Hyvinvointialueen investointisuunnittelun osalta noudatetaan alla esitettyä yleistä vuosi-
aika-
taulua.

Yleinen vuosi-aikataulu, esimerkkinä v. 2025 - 2028 investointisuunnitelma	
Marraskuu 2023	Alustavan investointisuunnitelman tarkastelu hyvinvointialueen ja ohjaavien ministeriöiden välisissä ohjausneuvotteluissa
Joulukuu 2023	Investointisuunnitelmaa koskevan esityksen toimittaminen ministeriöille
Kevät 2024	VN:n päätös lainanottovaltuudesta julkisen talouden suunnitelman yhteydessä

Valtion rahoitus ei sisällä erillistä investointirahaa. Valtion ohjaukseen kuuluu olennaisesti lainanottovaltuuden määrittely hyvinvointialueille. Lainanottovaltuus mahdollistaa pitkäaikaisen lainan ottamisen hyvinvointialueelle.

3.1.2 Lainanottovaltuus

Hyvinvointialuelain (611/2021) § 15 mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi (ns. lainanottovaltuus). Hyvinvointialue saa käyttää lainaa ainoastaan investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseen. Lainanottovaltuutta koskeva päätös tehdään vuosittain. Mikäli hyvinvointialueen investointia toteutetaan usean vuoden aikana, saa päätettyä lainaa käyttää useana tilikautena.

Pitkäaikaisten lainojen lisäksi, investointeja voidaan rahoittaa tulorahoituksella, kertyneillä rahavaroilla sekä pysyvien vastaavien luovutustuloilla. Hyvinvointialueen rahoituksessa, investoinneissa ja lainanottovaltuudessa huomioidaan julkisen talouden reunaehdot. Valtioneuvoston päätös lainanottovaltuudesta perustuu julkisen talouden suunnitelmaan sekä hyvinvointialueen laskennalliseen lainanottovaltuuteen.

Lainanottovaltuuden euromäärä on riippuvainen kunkin hyvinvointialueen taloudellisesta tilanteesta, ja lainakanta sekä jo päätettyjen investointien määrä vaikuttavat lainanottovaltuuden suuruuteen. Käytännössä maksimilainamäärä saadaan kertomalla hyvinvointialueen vuosikatteeseen ja vuoden 2024 alun ennakoituun lainamäärään perustuen ja valtioneuvosto päättää niistä keväällä 2023.

Koska talousarvioiden mukaiset vuosikatteen ovat heikkoja, hyvinvointialueiden vuoden 2024 laskennalliset lainanottovaltuudet muodostuvat pieniksi ja siten useilla alueilla ei olisi uutta lainanottovaltuutta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että vuonna 2024 olisi mahdollista käynnistää vain vähäisessä määrin uusia investointihankkeita tai vaihtoehtoisesti ne tulisi kattaa lainanoton sijasta muulla rahoituksella.

Valtioneuvosto voi muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta poikkeustilanteessa, jossa investointitarve on välttämätön laissa säädettyjen palvelujen turvaamiseksi. Tällainen poikkeus voi olla esimerkiksi palvelutarpeen äkillinen muutos tai kiinteistön odottamaton vahingoittuminen. Kyseessä on tilanne, johon hyvinvointialueella ei ole osattu varautua investointisuunnitelmissa ja kuluja ei voida kattaa olemassa olevalla lainanottovaltuudella.

Koska lisälainanottovaltuus kasvattaa valtion rahoituksen määrää ja johtaa hyvinvointialueen lainanhoitokykyä suurempaan lainamäärään, se on yksi hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistämisen kriteereistä.

3.1.3 Arviointimenettely

Arviointimenettelystä on säädetty hyvinvointialuelain (611/2021) §122 ja § 123. Arviointimenettelyllä seurataan hyvinvointialueiden talouteen ja palveluiden järjestämiseen liittyviä edellytyksiä selvitä tehtävistään.

Valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, jos:

- 1) hyvinvointialue ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää määrääjassa, kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien;
- 2) hyvinvointialueen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia kaksi tilikautta peräkkäin;
- 3) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 kaksi tilikautta peräkkäin; tai
- 4) hyvinvointialueelle on myönnetty lainanottovaltuus, tai kaksi kertaa kolmen peräkkäisen tilikauden aikana hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 11 §:ssä tarkoitettua lisärahoitusta.

Arviointimenettelyä varten asetetaan arviointiryhmä, johon nimetään jäsenet valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, sisäministeriön ja hyvinvointialueen toimesta. Arviointiryhmä tekee ehdotuksen hyvinvointialueen talouden tervehdyttämiseksi ja palvelujen järjestämisen edellytysten turvaamiseksi tarvittavista toimituksista. Aluevaltuuston on käsiteltävä arviointiryhmän toimenpide-ehdotukset ja saatettava niitä koskeva päätös valtiovarainministeriön tietoon mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat aluevaltuuston päätöksiä toimenpiteistä. Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys toimenpiteiden toteutumisesta ja riittävydestä tilikaudella. Hyvinvointialueen on saatettava selvitys valtiovarainministeriön tietoon tilikautta seuraavan vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

4 Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarvion 2024 valmistelu

Vantaan ja Keravan sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut sekä pelastustoimen palvelut siirtyivät kuntien vastuulta hyvinvointialueen järjestettäväksi vuoden 2023 alusta alkaen. Hyvinvointialuetta johtaa aluevaaleissa 23.1.2022 demokraattisesti valittu 69 jäseninen aluevaltuusto, jonka toimikausi alkoi 1. maaliskuuta 2022.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen organisaatorakenne perustuu hallintosääntöön.

Hyvinvointialueen henkilöstöorganisaatio jakautuu toimialoihin, palvelualueisiin, tehtäväalueisiin ja toimintayksiköihin. Toimialaa johtaa toimialajohtaja, palvelualueetta johtaa palvelualuejohtaja, tehtäväaluetta johtaa tehtäväalueen päällikkö ja toimintayksikköä johtaa toimintayksikön esihenkilö.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue organisoituu toimialoihin seuraavasti:

- Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimiala,
- Aikuissosiaalityön ja vammaisten palvelujen toimiala,
- Vanhusten palvelujen toimiala,
- Terveystaloudellisten palvelujen toimiala,
- Keski-Uudenmaan pelastuslaitos ja
- Konsernipalveluiden toimiala.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat hyvinvointialuestrategiaa ja edellytykset lakisääteisten tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon talouden vastuut ja velvoitteet. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen aluevaltuusto hyväksyy talousarviossaan sitovat toiminnan tavoitteet (hallintosääntö § 76), joista raportoidaan osavuosikatsausten yhteydessä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen rahoitus perustuu pääsääntöisesti valtion kehysrahoitukseen. Tämän lisäksi toimintamenojen kattamiseen käytetään hyvinvointialueen perimiä asiakas- ja käyttömaksuja. Näistä merkittävintä erä on sosiaali- ja terveystaloudellisten palveluista perittävät asiakasmaksut. Asiakasmaksutuotoilla katetaan tällä hetkellä noin 5 % hyvinvointialueen palvelutuotannon menoista.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hallintosääntöön (83 §) perustuen aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista. Aluehallitus päättää tarkemmin maksujen perusteista ja euromääristä. Aluehallitus voi siirtää maksuista päättämiseen liittyvää toimivaltaansa alaiselleen viranomaiselle.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarvio laaditaan bruttoperiaatteen mukaisesti. Bruttoperiaatteella tarkoitetaan sitä, että tulot ja menot budjetoidaan erikseen määrärahoina ja tuloarvioina. Bruttobudjetoidut tehtävät rahoitetaan pääsääntöisesti valtion rahoituksella.

4.1 Hyvinvointialueen rahoitus

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen rahoitus perustuu rahoituslain (617/2021, 5§) määrittämään laskentamalliin, jonka pohjana on kunnilta siirtyvien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien ja pelastustoimen nettokustannukset. Näiden tietojen pohjalta on muodostunut laskennallinen rahoituspohja tuleville vuosille. Laskennallisen rahoituksen lisäksi kehyslaskelmassa huomioidaan viimeisimmän arvion mukainen siirtymätasaus, SOME-mallin mukainen kustannusvaikutus (= ikäryhmittäinen väestönkasvu ja ikäryhmien palveluiden kustannukset) ja hyvinvointialueen hintaindeksi.

Rahoituslaskelmiin on päivitetty keväällä 2023 tilinpäätösarvioiden mukainen tieto sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen nettokustannuksista. Hyvinvointialueiden laskelmat päivitetään vuoden 2023 aikana. Tuolloin laskelmaan päivitetään vuoden 2022 tilinpäätösten mukaiset tiedot siirtävistä kustannuksista ja tuloista ja tehdään mahdollinen korjaus hyvinvointialueen hintaindeksiin.

Valtiovarainministeriö julkaisee hyvinvointialueiden rahoituslaskelmat sivuillaan www.vm.fi. (linkki ohessa).

<https://vm.fi/rahoituslaskelmat>

[Hyvinvointialueiden rahoituslaskelmat - Valtiovarainministeriö \(vm.fi\)](http://www.vm.fi/rahoituslaskelmat)

4.2 Toimintaympäristö ja sen keskeiset muutokset

Keskeisiä hyvinvointialueen suunnitteluun ja toimintaan vaikuttavia tekijöitä ovat alueen väestörakenne ja asukkaiden palvelutarpeet sekä näiden muutokset, lainsäädännön muutokset ja henkilöstön saatavuus. Hyvinvointialue joutuu taloussuunnitelman valmistelussa huomioimaan uudella tavalla myös tulevan hallitusohjelman; hyvinvointialue on valtion rahoituksen ja ohjauksen piirissä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on vastuussa sote-palvelujen järjestämisestä alueensa 280 000 asukkaalle. Vantaan ja Keravan väestön ennustetaan kasvavan keskimäärin 3 200 asukkaalla vuodessa vuoteen 2030 mennessä. Alueen suhteellinen väestönkasvu on maan suurin. Alueen väestö on nuorta, mutta yli 75-vuotiaiden määrä kasvaa 36 % vuoteen 2030 mennessä, yhteensä noin 7 500 asukkaalla. Ikääntyneiden määrän suuri kasvu vaikuttaa esim. hoivapalvelujen ja muihin ikääntyneiden palvelujen tarpeisiin tulevina vuosina. Työikäisten määrä kasvaa noin 15 500 asukkaalla, ja alle 18-vuotiaiden määrä noin 1 500:lla vuoteen 2030 mennessä.

Pelastustoimen osalta Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on järjestämisvastuussa myös Keski-Uudenmaan hyvinvointialueesta, joten pelastuslaitos palvelee noin 482 000 asukasta. Asukasmäärän kasvu, väestön ikääntyminen, liikennemäärien kasvu, tiivistyvä rakentaminen, säännäri-ilmiöiden lisääntyminen ovat tekijöitä, jotka asettavat kasvavia vaatimuksia alueen pelastustoimelle.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella korostuvat erilaiset metropolialueen ilmiöt. Vieraskielisten osuus väestöstä on maan suurin, yli 21 % asukkaista. Myös väestön kasvu perustuu pääosin vieraskielisen väestön määrän kasvuun. Useampi kuin joka neljäs lapsiperhe on alueella yhden vanhemman perhe. Pienituloisten kotitalouksien osuus alueen väestöstä on maan

pienimpiä, mutta lapsiperheistä maan suurin osuus on saanut toimeentulotukea pitkäaikaisesti. Lasten, nuorten ja perheiden palvelutarpeet korostuvat alueella. Myös korkeat asumiskustannukset, asunnottomuus ja päihdeongelmat ovat metropolialueen heijastumia alueelle. THL:n sairastavuusindeksin mukaan sairastavuus Vantaa-Keravalla on maan pienimpiä (indeksi=83 vrt maan keskiarvo=100; ikävakioidut vertailuluvut), mutta ennenaikainen kuolleisuus on maan keskiarvoa suurempaa.

Hyvinvointialue työllistää noin 4 800 työntekijää. Henkilöstön saatavuus, riittävyys ja toimialan tiukat kelpoisuusvaatimukset ovat kasvava, valtakunnallinen ongelma. Henkilöstövaje on laajentunut lähes kaikkiin sote-ammattiryhmiin sekä pelastajiin; ylimääräistä henkilöstöreserviä ei alueella ole. Vaje aiheuttaa moninaisia seurannaisvaikutuksia, henkilöstön uupumista ja vaihtuvuutta, johtamistyön vaikeutumista, palvelujen tuottamisen ja laadun ylläpitämisen vaikeutumista jne. Koronavuosien palveluvelka yhdistettynä vaikeutuneesta henkilöstötilanteesta seuraavaan palveluvajeeseen on haaste palveluvelvoitteiden täyttämiseksi. Henkilöstötilanteen parantamiseksi on haettu ja haetaan aktiivisesti ratkaisuja ja toimenpiteisiin on ryhdytty.

Lainsäädännön muutokset (mm. kiireettömän hoidon hoitotakuu, ikääntyneiden, lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden sekä psykologien ja kuraattoreiden henkilöstömitoitukset, uusi vammaispalvelulaki) näyttäytyy haasteena samalla kuin asukkaiden palvelutarpeet kasvavat väestömuutosten myötä.

4.3 Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet

Hyvinvointialueella on oltava strategia, jossa aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista (laki hyvinvointialueesta 611/2021, 41 §). Hyvinvointialueen strategiassa tulee ottaa huomioon asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen hyvinvointialueen tehtävälalla, palvelujen järjestämistä ja tuottamista koskevat strategiset linjaukset, hyvinvointialueen tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet, omistajapolitiikka, henkilöstöpolitiikka sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

Aluevaltuusto hyväksyi Vantaan ja Keravan hyvinvointialuestrategian 2023–2025 kokouksessaan 22.11.2023. Strategian valmistelussa panostettiin eri toimijoiden mahdollisuuteen osallistua hyvinvointialueen arvojen, mission ja strategisten tavoitteiden muotoiluun. Menetelminä hyödynnettiin mm. virtuaalista yhteiskehittämistä, työpajoja, haastatteluja ja kyselyjä.

Strategian näkökulmat ja tavoitteet sanoittavat hyvinvointialueen keskeiset tehtävät valtuustokaudelle. Vantaan ja Keravan hyvinvointialuestrategian näkökulmat ovat:

- Vahvistamme hyvinvointia ja turvallisuutta
- Parannamme palveluja
- Arvostamme henkilöstöämme
- Toimimme yhdessä
- Huolehdimme kestävästä taloudesta

Hyvinvointialuestrategian etenemisestä raportoidaan aluehallitukselle ja -valtuustolle vuosittain vuosikatsauksen yhteydessä. Lain mukaan strategia tarkistetaan vähintään kerran aluevaltuuston toimikaudessa. Vantaan ja Keravan hyvinvointialuestrategian väliarviointi tehdään vuonna 2024.

Strategia konkretisoituu ja sitä toimeenpannaan talousarvion vuosittaisissa sitovissa toiminnan ja talouden tavoitteissa sekä toimialojen toimintasuunnitelmissa. Strategiaan perustuvat sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet hyväksytään talousarvion käsittelyn yhteydessä. Tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiaa (§ 115). Esitykset Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen tavoitteiksi vuodelle 2024 valmistellaan hyvinvointialuestrategian pohjalta osana talousarviovalmistelua. Tavoitteet muodostavat hyvinvointialueen vuoden 2024 tulokortin.

Sitovien toiminnan ja talouden tavoitteiden etenemisestä raportoidaan aluehallitukselle osavuositarkastusten yhteydessä.

4.4 Riskien arviointi

Riskien arvioinnin tavoitteena on tunnistaa ja arvioida tilanteet, tapahtumat ja tapahtumaketjut, jotka voivat estää saavuttamasta asetettuja tavoitteita, uhata toiminnan jatkuvuutta, aiheuttaa henkilövahinkoja tai omaisuuteen kohdistuvia menetyksiä tai vaikuttaa negatiivisesti organisaation julkisuuskuvaan sekä maineeseen. Merkittävimiksi tunnistetuille tai muutoin toiminnan kannalta keskeisille riskeille määritetään hallintatoimenpiteet ja toimenpiteiden toteutukselle vastuutahot sekä aikataulutus. Toimenpiteiden toteutusta tulee seurata, ja arvioida onko niillä saavutettu haluttu vaikutus riskin merkittävyyteen. Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) § 22 mukaan aluevaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Hyvinvointialueen hallintosäännön mukaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen aluehallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan, sekä omavalvontaohjelman ja varautumisen, että hyvän hallinnon ja lainmukaisuuden valvonnan järjestämisestä, niiden toimeenpanon ja tuloksellisuuden valvonnasta. Se myös hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat. Hyvinvointialueen riskienhallinnan kokonaissuunnitelma ja ohjeistus tuodaan päätöksentekoon myöhemmin.

4.5 Talousarvion sitovuus ja muutokset

Hyvinvointialue esittää valtion kanssa käytävissä ohjausneuvotteluissa talouden talousarvionsa ja -toteumat sitovuustasoin. Kun aluevaltuusto päättää talousarviosta, se määrittelee, mitkä ovat aluevaltuuston sitovina hyväksymät toiminnan tavoitteet.

Osa hyvinvointialueen talousarvion taloudellisista tavoitteista asetetaan sitoviksi aluehallitukseen tai aluevaltuustoon nähden. Sitovuus merkitsee sitä, aluevaltuuston päättämät tehtävät, sitovat tavoitteet ja niiden toteuttamiseen myönnetty määrärahat ovat muutettavissa sitovuustasoltaan vain aluevaltuuston päätöksellä. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarviossa määritellyt sitovuustasot ovat: hyvinvointialue ilman erikoissairaanhoidon ja

erikoissairaanhoido. Näiden osalta sitova erä on toimintakate. Tuloslaskelmaosan osalta sitovuustaso on vuosikate.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen erikoissairaanhoidon palvelut toteutetaan pääosin HUS-yhtymän tuottamina. Valtio ei osoita HUS-yhtymälle suoraa kehysrahoitusta, vaan HUS-yhtymän jäsenet vastaavat yhtymän tehtävien rahoituksesta HUS-yhtymän perussopimuksessa, hallintosäännössä ja talousarviossa sovitulla tavalla. HUS-yhtymän talousarvio perustuu yhdessä jäsenten kanssa valmisteltuun raamiin, josta päättää HUS-yhtymäkokous. Kunkin jäsenen maksusuudet tasataan tilikauden lopussa toteutuneen käytön mukaisesti.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hallintosäännön 31 § mukaan hyvinvointialuejohtajan toimivaltaan kuuluu päättää talousarviovuoden aikana tapahtuvista tulo- ja menomäärärahojen siirroista talousarvion sitovuustasojen sisällä.

5 Toiminnan ja talouden suunnittelu

Taloussuunnitelmakaudella Vantaan ja Keravan hyvinvointialue vakauttaa toimintansa ja jatkaa palvelujen asiakaslähtöistä uudistamista hyvinvointistrategian linjausten pohjalta. Valtion rahoitusmalli ei täysimääräisesti huomioi Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen asukkaiden palvelutarpeita ja alueen ominaispiirteitä. Hyvinvointialue käynnisti toimintansa v. 2023 alijäämäisenä. Talouden ja toiminnan tasapainottamiseksi Vantaan ja Keravan hyvinvointialue valmistelee taloussuunnitelmakaudelle ajoittuvan ja vaihteittain syvenevän uudistusohjelman osana talousarvioprosessia.

Talouden ja toiminnan tasapainottamista ja uudistusohjelmaa käsiteltiin hyvinvointialueen ja valtion välisissä neuvotteluissa 22.3.2023. Alustavan suunnitelman mukaan uudistusohjelman keskeisiä elementtejä ovat hyvinvointialuestrategiaan pohjautuen mm. palvelujen järjestämisen tehostaminen, oman palvelutuotannon onnistumisen edellytysten turvaaminen, resursien vaikuttava kohdentaminen sekä tuottavuuden parantaminen. Hyvinvointialueen visioon 2030 perustuvat uudistusohjelman toimenpiteet tarkentuvat talousarvion laadinnan yhteydessä.

5.1 Toimialojen käyttötalous

Talousarviossa kuvataan hyvinvointialueen ja toimialojen tehtävien perustelut sekä esitetään niitä koskevat määrärahat ja tuloarviot. Talousarvion 2024 laadinnassa toimialat huomioivat hyvinvointialuestrategiassa ja talousarvion yhteydessä hyväksyttävien sitovien tavoitteiden luonnoksissa toimialan vastuulle kohdentuvat tavoitteet. Lisäksi toimialat ottavat valmistelusaan huomioon taloussuunnitelmakaudelle ulottuvaa talouden uudistusohjelmaa tukevien toimenpiteiden käynnistämisen.

Toimialojen osalta talousarviossa käytetään seuraavia sisältökokonaisuuksia:

1. Toimialan perustehtävä ja palvelutoiminnan kuvaus
2. Keskeiset tavoitteet ts-kaudella 2024–2026 (lakisäätteiset ja strategiaan perustuvat)
3. Toimialan palvelujen uudistamis- ja kehittämistoimet
 - 3.1. Talousarviovuonna 2024
 - 3.2. Taloussuunnitelmakaudella 2024–2026 (jatkuen mahdollisesti pidempään)
(sisältää hyvinvointialueen uudistusohjelman toimenpiteitä ja huomioi palvelujen yhteentoimivuuden toimialojen välillä)
4. Palvelutoiminnan seurantamittarit

Palvelutoiminnan seurantamittareina käytetään mahdollisuuksien mukaan kansallisella tasolla yhteisesti määriteltäviä, hyvinvointialueiden vertailussa käytettäviä ns. vähimmäistietosisältöjen mittareita.

5.2 Henkilöstösuunnittelu osana talousarviovalmistelua

Henkilöstösuunnittelulla edistetään hyvinvointialueen palvelujen järjestämistä. Henkilöstösuunnittelun tavoitteena on osaavan ja hyvinvoivan henkilöstön pysyvyys, uudistumista tukevan osaamisen kehittäminen ja riittävän työvoiman turvaaminen.

Henkilöstösuunnittelu on osa toiminnan ja talouden johtamista. Henkilöstöresurssien oikealla kohdentamisella ja osaamisen kehittämisellä voimme vaikuttaa tuottavuuteen, tukea strategisten tavoitteiden saavuttamista ja ennakoida henkilöstömenoja. Hyvinvointialueen henkilöstö- ja koulutussuunnitelmassa määritellään talousarviovuoden sekä suunnitelmavuosien henkilöstön määrän, rakenteen ja osaamisen kehittämisen tarpeet.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma on vuosittain laadittava lakisäateinen suunnitelma. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma perustuu hyvinvointialueella noudatettavaan lakiin työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta (13.4.2007/449).

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaan tulee lisäksi sisällyttää periaatteet, joiden mukaan työnantaja hankkii henkilöstölleen työsopimuslain mukaista työllistymistä edistävää valmennusta ja koulutusta. Lain 631/2021 mukaan henkilöstö- ja koulutussuunnitelmassa tulee kiinnittää huomiota osatyökykyisten työllistämisen periaatteisiin ja joustaviin työaikajärjestelyihin.

Talousarviovuoden 2024 ja suunnitelmavuosien henkilöstö- ja koulutussuunnitelman taloudellinen raami on tiukka. Ensisijaisesti kaikki uudet vakanssilisäysesitykset arvioidaan nykyisen henkilöstörakenteen kautta. Se tarkoittaa, että nykyinen henkilöstörakenne ja sen vastaavuus palvelutarpeeseen selvitetään ensin ja tehdään tarpeelliset muutokset rakenteeseen. Sen jälkeen voi olla välttämätöntä joihinkin tehtäviin lisätä vakansseja.

Henkilöstömenojen kasvua ohjaa valtakunnalliset palkankorotukset, palkkojen yhteensovittaminen (harmonisointi), paikalliset palkkaratkaisut henkilöstön sitoutumisen ja saatavuuden parantamiseksi sekä talousarviossa 2023 hyväksytyt henkilöstölisäykset.

Valtakunnallisen palkkaratkaisun myötä henkilöstön palkkakustannukset nousevat vuositasolla keskimäärin hyvinvointialueilla 6,13 % vuonna 2023 ja 4,15 % vuonna 2024 (Kuntatyönantajat). Suunnitelmavuosien sopimuskorotuksia ja kustannusvaikutuksia ei tiedetä tässä vaiheessa sopimuskauden päättyessä 30.4.2025. Vuonna 2024 sekä suunnitelmavuosille valtakunnallisten korotusten lisäksi tarvitaan hyvinvointialueen omaa rahoitusta palkkojen yhteensovittamiseen (harmonisointiin) ja paikallisiin, henkilöstön saatavuutta tukeviin palkkaratkaisuihin.

Talousarviovuoden sekä suunnitelmavuosien aikana hyvinvointialueelle varaudutaan palkkojen yhteensovittamiseen (harmonisointi). Hyvinvointialueelle rakennetaan palkkausjärjestelmä, joka antaa puitteet palkkojen yhteensovittamiselle. Palkkausjärjestelmän valmistelusta ja palkkojen yhteensovittamisesta tehdään suunnitelmallisesti hyvinvointialuetta koskevien virka- ja työehtosopimusten mukaisesti.

Uuden palkkausjärjestelmän rakentamiseen ja palkkojen yhteensovittamiseen tarvitaan riittävän pitkä siirtymäaika talousarviovuonna sekä suunnitelmavuosina. Talousarvioon sisällytetään keskitetysti määrärahat virka- ja työehtosopimuksien mukaisten palkankorotusten sekä palkkojen yhteensovittamiseen varatut paikalliset erät. Nykyisen henkilöstön henkilöstömenojen tekninen budjetointi osana talousarviovalmistelua tehdään keskitetysti.

5.2.1 Hyvinvointialueen henkilöstörakenne

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluksessa työskentelee yli 4 800 sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen ammattilaista. Henkilöstöstä 81 % työskentelee vakituudessa palvelussuhteessa. Palvelussuhteista 88 % on kokoaikaisia. Kolme suurinta ammattiryhmää ovat lähihoitajat, sairaanhoitajat ja sosiaaliohjaajat.

Hyvinvointialueella täyttämättömiä olevia tehtäviä on yli 300. Hyvinvointialueen lähtövaihtuvuus tammi-maaliskuussa on ollut 2,1 %. Suurinta vaihtuvuus oli tammikuussa hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa. Eniten vaihtuvuutta oli lähihoitajien ja sairaanhoitajien ammattiryhmissä.

Henkilöstön keski-ikä on 43 vuotta. Vuosien 2022–2026 eläköitymisennusteen mukaan Keravan alueella eläkepoistuma on 84 (12,8 %) työntekijää ja Vantaalla vastaavasti 327 (9,4 %) työntekijää. Hyvinvointialueen päivittynyt yhteistieto saadaan Kuntien eläkevakuutuksesta myöhemmin, ennakoidaan kuitenkin, että vuosittain hyvinvointialueelta eläköityy keskimäärin 80 työntekijää.

5.2.2 Henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnitelman laatiminen

Talousarviovuoden henkilöstö- ja henkilöstömenosuunnittelun perusta on toimialojen vuoden 2023 henkilöstösuunnitelman henkilöstön määrä ja rakenne sekä talousarvion 2023 varauksen mukaiset nykyisen henkilöstön palkkakustannukset.

Nykyisen henkilöstörakenteen arvioinnilla ja tarvittavilla toiminnallisilla muutoksilla varaudutaan vastaamaan talousarviovuoden ja suunnitelmakauden henkilöstömäärän kasvutarpeisiin. Henkilöstörakennetta arvioitaessa tarkastellaan mm. toimialojen täyttämättä olevat tehtävät, nykyisen tehtävärakenteen ja osaamisen vastaavuus palvelutarpeeseen, henkilöstön määrääikaisuuksien perusteet sekä otetaan huomioon osatyökykyiset. Palvelutarpeen ja toimintaympäristön muutokset vaikuttavat henkilöstörakenteeseen ja tarpeellisia rakenteen muutoksia tehdään hyödyntäen jo olemassa olevat vakanssit. Edellä kerrotun työn jälkeen arvioidaan, onko tarvetta vakanssilisäyksille.

Toimialoille toimitetaan tarkennetut ohjeet talousarvioaikataulun puitteissa.

5.2.3 Koulutussuunnitelman laatiminen

Koulutussuunnittelulla edistetään henkilöstön osaamisen kehittämistä, varautumista muutoksiin sekä ohjataan osaamisen kehittämistä. Toimialakohtaisen koulutussuunnitelman tekemistä ohjaavat hyvinvointialueen strategiset tavoitteet ja muutokset toimintaympäristössä. Koulutussuunnitelmassa tunnistetaan henkilöstön osaamisen kehittämisen tarpeet ja niistä koostetaan toimialatasoinen koulutussuunnitelma.

Toimialakohtaisten koulutussuunnitelmat perustuvat nykyisen henkilöstön osaamiseen. Elo-syyskuussa käydään linjajohdon johdolla kevennetyt kehityskeskustelut, jotka painottuvat osaamisen kartoitukseen sähköisellä sovelluksella. Henkilöstöpalveluista tuotetaan toimialoille yhteenvedot osaamisesta koulutussuunnitelmien laatimisen pohjaksi. Toimialakohtaiset koulutussuunnitelmat lähetetään henkilöstöpalveluihin marraskuun alussa.

Toimialatasoisista koulutussuunnitelmista koostetaan keskitetysti hyvinvointialueen lakisääteinen koulutussuunnitelma.

5.2.4 Suunnitelmien käsittely ja seuranta

Hyväksytyn henkilöstö- ja koulutussuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan osana johtamisen vuosikelloa. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman toteutumisesta raportoidaan hyvinvointialueen osa - vuosikatsauksien yhteydessä. Toimialat seuraavat henkilöstön tilannekuvan yhteydessä kuukausittain henkilöstö- ja koulutussuunnitelman toteutumista.

Tehtävien täyttäminen ja tehtävämuutokset (perustamiset, muutokset jne.) tehdään hyväksytyn henkilöstösuunnitelmaan perustuen. Henkilöstösuunnitelman mukaisten tehtävien täyttäminen edellyttää täyttölupamenettelyä hyvinvointialueen ohjeen mukaisesti.

5.3 Talousarvion investointiosan sisältö

Talousarvion investointiosa perustuu investointisuunnitelmaan. Investointisuunnitelman laatimisessa noudatetaan Valtioneuvoston 16.6.2022 julkaisemaa opasta hyvinvointialueiden investointisuunnitelman laadintaan.

Investointisuunnitelma sisältää tiedot investoinneista ja investointia vastaavista sopimuksista. Lisäksi se sisältää tiedot toimitilojen ja kiinteistöjen sekä muiden pitkävaikutteisten hyödykkeiden suunnitelluista luovutuksista. Myös muita kokonaisuuksia koskevista investoinneista esitetään tiedot (esim. laitteet, kalusto, tieto- ja viestintäteknisiä ratkaisuja koskevat investoinnit). Investointisuunnitelma sisältää kuvauksen investointien rahoittamisesta pitkäaikaisilla lainoilla, omaisuuden luovutuksilla, kertyneillä rahavaroilla ja/tai investointeihin kohdistuneilla tuilla.

Vuosien 2025–2028 investointisuunnitelma laaditaan siten, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut ja pelastustoimi laativat omat osasuunnitelmansa. Osasuunnitelmat tehdään rahoittajan toimittamaan lomakepohjaan, jotta tiedot olisivat mahdollisimman vakiomuotoisia. Investointisuunnitelma eritellään lisäksi hankkeittain samalla tarkkuudella, kuin se esitetään aluevaltuustolle. Investointisuunnitelmasta tulee käydä ilmi hankkeen sisältö, syy hankkeen toteuttamiselle, hankkeen vaikutukset toimintaan sekä hankkeen toteuttamisesta aiheutuvat menot. Investointien rahoittaminen edellyttää pitkäaikaisen lainan nostamista, mutta hyvinvointialueella kartoitetaan myös muita rahoitusvaihtoehtoja, kuten mahdollisuuksia investointitukien hakemiseen.

Vuosien 2025–2028 investointisuunnitelman aikataulu on seuraava: marraskuussa 2023 hyvinvointialue ja ministeriöt käyvät yhdessä läpi hyvinvointialueen alustavan investointisuunnitelman. Aluevaltuusto hyväksyy investointisuunnitelman vuosille 2025–2028 talousarvion 2024 hyväksymisen yhteydessä. Lopullinen investointisuunnitelmaesitys toimitetaan ministeriöille (VM, STM ja SM) viimeistään 31.12.2023. Keväällä 2024 valtioneuvosto päättää julkisen talouden suunnitelman yhteydessä hyvinvointialueiden lainanottovaltuuden määrät, jonka jälkeen hyvinvointialueilla on vielä mahdollisuus tarkentaa investointisuunnitelmaa. Tämän jälkeen toimivaltaiset ministeriöt päättävät investointisuunnitelmaa koskevan esityksen hyväksymisestä tai hyväksymättä jättämisestä.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue suunnittelee investoinnit taloudellisesti kestävästi siten, että niihin käytettävissä oleva rahoitus riittää. Investointien valmistelussa huomioidaan valtakunnalliset strategiset tavoitteet, muiden hyvinvointialueiden vastaavat suunnitelmat ja väestön palvelutarpeet.

Toimitilainvestointien valmistelun apuna hyödynnetään hyvinvointialueen käytössä olevaa Modulo -tilatietojärjestelmää, joka sisältää tiedot hyvinvointialueen hallintaan tulevista toimitiloista, niiden laajuudesta ja tilakustannuksista. Hyvinvointialueen tulee käyttää valtakunnallisen toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskuksen (Maakuntien tilakeskus Oy) ylläpitämää yhteistä tilatietojärjestelmää (Laki hyvinvointialueesta 21 §).

Investointisuunnitelman valmistelun lähtökohtana on, että toimitilainvestointiesitykset perustuvat pitkän aikavälin palveluverkkosuunnitelmaan. Palveluverkkosuunnitelmassa sovitetaan yhteen toimialojen tilatarpeita ja kehitetään hyvinvointialueen palveluverkkoa vastaamaan väestömäärän kasvun aiheuttamaan palvelutarpeen lisääntymiseen ja muihin muutostekijöihin, kuten digitalisaatioon ja teknologian ja toimintamallien kehittymiseen.

5.4 Talousarvioraportointi

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen raportointi aluehallitukselle perustuu valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (729/2021). Asetus sisältää kuvauksen niistä sisällöistä, jotka on oltava neljännesvuosikatsauksissa ja puolivuositauksissa. Molempien laadinnassa on lisäksi noudatettava kirjanpitolaisissa (1336/1997) säädettyjä yleisiä tilinpäätösperiaatteita.

Pykälän 13 § mukaan neljännesvuosikatsauksen on sisällettävä hyvinvointialueen ja liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet. Lisäksi neljännesvuosikatsauksessa on esitettävä toiminnan ja talouden olennaiset tapahtumat, talousarvion toteutuminen sekä keskeiset tekijät, joiden ennakoidaan vaikuttavan tilikauden tuottojen ja kulujen määriin.

Pykälän 12 § mukaan puolivuositauksuksen on sisällettävä hyvinvointialueen ja liikelaitosten tuloslaskelmat ja taseet. Lisäksi puolivuositauksuksessa on esitettävä toiminnan ja talouden olennaiset tapahtumat, talousarvion toteutuminen sekä ennuste koko vuoden tuotoista ja kuluista.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen hallintosäännön 77 § mukaisesti aluehallitus seuraa talousarvion toteutumista talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyllä tavalla. Aluehallitukselle ja -valtuustolle raportoidaan toiminnan ja talouden tilanne osavuositauksissa sekä talousarviovuoden tilanne tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa. Lisäksi hyvinvointialueen talouden toteuma raportoidaan aluehallituksen ja -valtuuston selostustilaisuuksissa.

Edellä mainitun lain mukaisen raportoinnin lisäksi hyvinvointialueilla on lakisääteinen velvollisuus raportoida taloustietonsa Valtiokonttorin kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietopalveluun. Valtiovarainministeriö vastaa kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietojen tietosisältöjen ja teknisten kuvausten määrittelyä edellyttävän yhteistyön organisoimisesta. Tietosisällöistä ja teknisten kuvausten määrittelyä vastaa kuntien ja hyvinvointialueiden raportointien tietojen tietomääritysten ylläpidon yhteistyöryhmä. Ministeriöt käyttävät kuntien ja hyvinvointialueiden raportointia taloustietoja kuntien ja hyvinvointialueiden lakisääteiseen ohjaukseen ja valvontaan.

Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueen taloutta koskevien tietojen toimittamisesta (462/2022) 2 § ja 3 § määrittelee, että hyvinvointialueen on toimitettava 1.1.2023 alkaen tiedot sellaisessa muodossa, että ne voidaan tallentaa Valtiokonttorin ylläpitämään taloustietovarantoon. Raportoidut tiedot ovat luonteeltaan julkisen hallinnon avointa dataa.

Valtioneuvoston asetuksessa 462/2022 on luetteloitu toimitettavien tietojen aikataulu:

1. kalenterivuoden talousarviota koskevat tiedot viimeistään kyseisen kalenterivuoden tammikuun 15 päivänä;
2. neljännesvuositiedot ajalta tammikuun alusta maaliskuun loppuun viimeistään saman vuoden huhtikuun 30 päivänä ja ajalta tammikuun alusta syyskuun loppuun viimeistään saman vuoden lokakuun 31 päivänä;
3. kuukausitiedot ajalta tammikuun alusta huhtikuun loppuun, toukokuun loppuun, heinäkuun loppuun, elokuun loppuun, lokakuun loppuun ja marraskuun loppuun viimeistään seuraavan kuukauden viimeisenä päivänä;
4. puolivuositiedot ajalta tammikuun alusta kesäkuun loppuun viimeistään saman vuoden elokuun 15 päivänä ja ajalta tammikuun alusta joulukuun loppuun viimeistään seuraavan vuoden huhtikuun 15 päivänä;
5. kalenterivuotta koskeva tilinpäätösarvio viimeistään seuraavan vuoden tammikuun 25 päivänä;
6. kalenterivuotta koskevat tilinpäätöstiedot viimeistään seuraavan vuoden huhtikuun 15 päivänä;
7. kalenterivuotta koskevat tilinpäätöstietoja täydentävät tiedot, tiedot tuloista ja menoista palvelukohtaisesti sekä muut taloustiedot viimeistään seuraavan vuoden toukokuun 31 päivänä.

Hyvinvointialuelain (611/2021) mukaan hyvinvointialue on kirjanpitovelvollinen. Lakia täydentää valtioneuvoston asetus 729/2021, jossa annetaan tarkempia säännöksiä hyvinvointialueen tilinpäätökseen kuuluvasta taseesta, tuloslaskelmasta, rahoituslaskelmasta ja niiden liitteenä olevista tiedoista, sekä talousarvion toteutumisvertailusta ja toimintakertomuksesta, konsernitilinpäätöksestä ja sen liitetiedoista sekä osavuosikatsauksista. Valtioneuvoston asetuksessa määritellään myös taseyksiköiden ja taloudellisen toiminnan laskelmissa käytettävät kaavat. Hyvinvointialueen kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan soveltuvin osin kirjanpitolakia (1336/1997).

Hyvinvointialueen tilikausi on kalenterivuosi (Laki hyvinvointialueesta 611/2021, 117§). Lain mukaan aluehallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Aluehallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen aluevaltuuston käsiteltäväksi. Aluevaltuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Tilinpäätöksen toimintakertomuksessa on lain 611/2021 mukaan esitettävä selvitys aluevaltuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonsernissa. Tilinpäätöksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva hyvinvointialueen

tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa. Tilinpäätöksen allekirjoittavat aluehallituksen jäsenet sekä hyvinvointialuejohtaja.

5.5 Talousarvioesityksen käsittely

Aluevaltuuston on hyväksyttävä kunkin vuoden loppuun mennessä hyvinvointialueen talousarvio seuraavalle vuodelle sekä taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarvion laadintaprosessi Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on käynnistetty laatimalla toimintaympäristöanalyysi, joka on esitelty aluehallitukselle ja -valtuustolle huhtikuussa 2023. Aluevaltuusto antaa evästyksiä talousarviovalmisteluun kevään ja syksyn talous- ja strategiaseminaareissaan. Aluehallitus päättäneen talousarvion neuvottelukunnan asettamisesta talousarvioneuvotteluja varten.

Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys julkaistaan 24.10.2023, minkä jälkeen käynnistyy valtuustoryhmien talousarvioesityksen käsittely. Valtuutetuilla ja valtuustoryhmillä on mahdollisuus tehdä talousarviota koskevia kirjallisia kysymyksiä ja selvityspyyntöjä, joihin hyvinvointialue antaa vastaukset. Tämän jälkeen valtuustoryhmät voivat tehdä muutosesityksiä hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitykseen. Kaikki muutosesitykset toimitetaan valtuustoryhmien arvioitavaksi ennen talousarvioneuvottelua täydennettynä mahdollisella esittelijän ehdotuksella. Arvioinnin tarkoituksena on, että valtuustoryhmien koolla painotetun selkeän kannatuksen saaneet esitykset voidaan hyväksyä suoraan osaksi talousarvioesitystä, ilman kannatusta jääneet muutosesitykset voidaan jättää pois neuvottelusta, ja neuvottelu kohdistuu jäljelle jääviin muutosesityksiin. Talousarvio-ohjeessa esitetään linjattavaksi, että suoran kannatuksen tai hylkäyksen raja on 55 % tai enemmän. Jäljelle jäävät muutosesitykset tuodaan käsiteltäväksi talousarvio- ja taloussuunnitelman neuvotteluun 21.11.2023.

Aluehallitus käsittelee Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarvioesityksen 2024 ja taloussuunnitelman 2024–2026 kokouksessaan 28.11.2023, ja päättäneen esittää, että aluevaltuusto hyväksyy sen kokouksessaan 12.12.2023.

Talousarvioprosessin tarkempi aikataulu on esitetty liitteessä yksi (1).

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen talousarvioprosessin aikataulu vuodelle 2023

Toukokuu		
Osavuositarkastus aluehallituksessa (Q1)	Ti	9.5.
Aluehallitus hyväksyy talousarvion laadintaohjeen	Ti	30.5.
Kesäkuu		
Aluevaltuuston talous- ja strategiaseminaari	To-Pe	1.-2.6.
Talousarvioneuvottelukunnan nimeäminen aluehallituksen kokouksessa	Ti	13.6.
Elokuu		
VM:n päivitetty määräraha-kehitys hyvinvointialueille kuntien tilinpäätösten 2022 perusteella		
Syyskuu		
Osavuositarkastus aluehallituksessa (Q2)	Ti	5.9.
Aluevaltuuston talous- ja strategiaseminaari	Ma	25.9.
Loka-marraskuu		
Hyvinvointialuejohtajan talousarvioesityksen julkaiseminen (aluevaltuusto + tiedotusvälineet)	Ti	24.10.
Aluehallituksen seminaari	To-Pe	26.-27.10.
Osavuositarkastus aluehallituksessa (Q3)	Ti	7.11.
Valtuustoryhmien talousarviota koskevat selvitykset ja neuvottelut		
Valtuutettujen ja valtuustoryhmien kirjallisten kysymysten ja selvityspyyntöjen viimeinen jättöaika	Ti	31.10. klo 10
Hyvinvointialueen vastaukset valtuutettujen ja valtuustoryhmien kirjallisiin kysymyksiin ja selvityspyyntöihin	Ma	6.11.
Aluehallituksen kokous: hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitys merkitään tiedoksi	Ti	7.11.
Valtuustoryhmät palauttavat hyvinvointialueen valmisteluun kootusti omat muutosesityksensä talousarvioesitykseen	To	9.11. klo 18
Hyvinvointialue tekee muutosesityksistä koosteen aluehallituksen pöytäkunnalle ja valtuustoryhmien puheenjohtajille	Ti	14.11.
Aluevaltuustoryhmien kannanotot muutosesityksiin HVA:lle	Pe	17.11. klo 10
Talousarvio- ja taloussuunnitelman neuvottelu (talousarvioneuvottelukunta)	Ti	21.11.

Aluehallituksen talousarviokokous, TS-esitys 2024–2026	Ti	28.11.
Alustavan investointisuunnitelman tarkastelu hyvinvointialueen ja ohjaavien ministeriöiden välisissä ohjausneuvotteluissa		11/2023
Joulukuu		
Aluevaltuuston talousarviokokous: TS 2024-2026 (ml. investointisuunnitelma) aluevaltuustossa hyväksyttynä	Ti	12.12.
Investointisuunnitelmaa 2025-2028 koskevan esityksen toimittaminen ministeriöille (STM, SM ja VM), viimeistään 31.12.	Su	31.12.